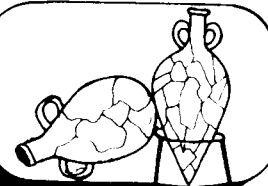

חדשות מן העבר

חדשות מן העבר

שלמה דורי, ארכיון ומוזיאון הרפת – יפעת

הפעם נביא לידיעת הציבור שלנו את סיפורו של איש ענף מופלא מתקופת המאורעות 39/1936 – אמציה כהן ז"ל, איש רמת יוחנן. אמציה כהן, יליד הארץ (1904), בן להורים מהעליה הראשונה, מייסדי באר טוביה הראשונה אשר נחרבה במאורעות, היה איש "קבוצת הצפון", הגרעין אשר יסד את רמת יוחנן. אמציה, שהיתה לי הזכות לעבוד איתו ברפת של רמת יוחנן, היה אישיות מיוחדת במינה: רפתן מעולה, איש טבע אשר הכיר כל צמח וכל עץ, איש בטחון מובהק. את הכשרתו המקצועית קיבל בהולנד.

בזמן התקפת כנופיה ערבית על העדר של המשק ב־1938 יצא עם תגבורת לחילוף הרועים והעדר ובקר עם הכנופיה נפל, בט"ו תמוז תרצ"ח (1938). כאן אנו מביאים את מאמרו על רעית עדר בקר, המעיד כשלעצמו על גישתו של האיש ועל בקיאותו בטבע הארץ, על עינו החדה לגבי בעלי חיים ועל מודעותו הבטחונית. היום איננו רועים את הבקר במרעה, אך הרשימה מורת בנאמנות את התנאים בהם עבדו בתקופה ההיא, גם במובן המקצועי וגם מבחינת האווירה והתנאים.

דרכי העדר במרעה והרועה

המרעה משמש במתבקורת, שבה עוברת לעיני הרועה כל בהמה בעדר. ויכול להבחין ולעמוד על מצב בריאותה, וכן רואה הוא ומכיר כל תקלה שחלה בבהמה, מה שאין כן ברפת. הליכתה של פרה, אכילתה והתנהגותה במרעה מודיעות מעצמן על המתרחש בקרבה.

מה צריך להיות טיבו של הרועה במשק העברי? –

בארצות אחרות, שיש להן אפרים רחבידים, או הרים – אנו הוא תפקידו של הרועה: לשמור על העדר שלא יתפור ולהחזירו הביתה. ישנן גם ארצות, שאין בהן רועה כלל, כגון הולנד שהאפרים בה מוקפים מים והעדר חפשי לגמרי. בארצנו שאנו יוצרים בה הכל מחדש, בעלת אקלים חם יותר מזה שהורגנו בו הפרות – מתעוררות בעיות שונות לגידול המרעה והתאמתו. ועל כל אלו

בעיות נוספות לשם זהירות בפני גנבים ושודדים למיניהם. הייתי מעיו להגיו שרועה כזה צריך להיות כליל השלמות, דהיינו „שרף“ ולא איש. על רועה כזה להיות רפתן בריא בגוף, שאינו חושש לגשמים ולרוחות, ואשר השמש לא תזיק לו. יחד עם זאת עליו להיות פלח טוב, הידע גם פרק בגידול חצירים בהשקאה עליו לדעת לרכיב לידות אבן ולקלוע, לשם שליטה בעדר בהרים, בינו ובין חלקות מצרבות עליו להיות גם חיל אמיץ, המיטיב לירות ולדעת את הלחי ההתגוננות, כי בהיותו מרוחק בהרים חלה עליו גם שמירת העדר ונפשו הוא בפני שחדים ומרצחים.

בקובל אצלנו רועה אחד לכל יחידת עדר המונה 50 גולגלות. אשתקד רועה שני רועים עם עדר בן 100 גולגלות, והשתא שלושה רועים לעדר המונה 150 גולגלות. אמנם מוטב שהמספר המכסימלי בעדר אחד לא יעדיף למעלה ממאה גולגלות, שאם לא כן, הרי ההליכה למרעה והשיבה הביתה גוזלות זמן רב. בצאת העדר למרעה, הריהו מסתדר מעצמו בצורה זו: בראש העדר מזדרזות הדמשקאיות והמעורבות, הקרובות יותר לדמשקאיות (שלושת-רבעי דמשקאיות) אחריהן באות הפרות הבוגרות לפי הגילים, עד שלבסוף נגררית ומזדנבות העגלות והצעירות ביותר בגיל של 5 חדשים.

בראש העדר בצאתו למרעה צריך להמצא תמיד רועה אחד, שתפקידו לעצור בעד הראשונות, כי בראש העדר נמצאות הדמשקאיות והזקנות שאינן מתעכבות לרגע בדרכן אלא מוכנות ללכת, הלך ופסוע, ואפילו ירק טוב בדרכן אינו מעכבן. בה בשעה שהדור הצעיר, ובעיקר ההולנדיות הטהורות, עומדות ללחך מיד כל מה שמזדמן בדרכן, וצריך להאיץ בהן בלי הרף, אם אין נוהגים כך, הרי במשך רגעים אחדים מתמשך העדר כמעט לקילומטר.

הגיעו למקום המרעה, עוברים הרועים ועומדים לפני העדר, לעכב ולהשדות אותו, כי מחצית השעה הראשונה במרעה היא הקשה ביותר על הרועים, כאשר אין העדר עומד אז לאכול במנוחה, משתי סיבות: ראשית — עשב טלול אינו אהוב ביותר לבקר, ושנית — עדר שהאיצו בהליכתו אינו נרגע מיד ואינו פותח תיכף ברעה קבועה, אלא מתרוצץ ועובר ממקום למקום. כנראה שיצר הלהיטות של פרה כשהיא רעבה, משלה אותה לחשוב, שהעשב הנראה לה מרחוק טוב יותר מזה שלפניה.

הדמשקאיות הנן בכלל פרות-מרעה גרועות, ובבוקר יכולה לעבור שעה במרעה והן טרם התחילו לאכול, אלא עומדות והזזות, ובכלל שומרות הן בעדר על „קלויזיל“ משלהן.

עם האכילה מתגבר התיאבון, וכשהשמש מחממת אפשר לראות את הפרות מלחכות במלוא המרץ.

על הרועים להשגיח, שכיוון החרות בעדר יהיה מופנה לצד אחד, כי באם לא, תתבדלנה גולגולות שונות ותנתקנה מהעדר. צריך שהעדר יהיה מרוכז, אבל לא צפוף, ושיהיה מגע בין הרועים.

מרחק המרעה אינו צריך להיות יותר מקילומטר אחד בהתחלתו, ואינו צריך לגמור יותר משני ק"מ מהמשק, שאם לא כן — מתבזבז זמן רב על ההליכה. עדר הרועה במרעה זרוע, עובר מעצמו למרעה טבעי הגובל עם השדה, ולהיפך. לא כל הצמחים הנם בני-אכילה, ישנם צמחים האהובים מאוד על הבקר, כגון דגניים, קטניות ותלתנים ממינים שונים (אבל לא כולם) ומינים רבים ממשפחת המורכבים. ישנם כאלה, שאין הבקר נוגע בהם. ישנם גם צמחים שבתקופת גידול מסוימת אין אוכלים אותם, וכשהם מגיעים למצב מסוים הנם נאכלים. כגון החלמית, כף-האז והחרצית, אבל העשבים האלה נאכלים רק דרך אגב, מבלי שישמשו יסוד למרעה. ירק טלול אינו נאכל לתיאבון, הוא הדבר ירק הגדל על זבל, או אפילו באדמה המזובלת בזבל טרי.

אמציה כהן
רמת יוחנן - 1938

לצוותי הרפת בקיבוצים לחברי מושבים מגדלי-בקר לבתי הספר החקלאיים

המוזיאון וארכיון הרפת בישראל, אשר בקיבוץ יפעת, פתוח לקהל בכל יום חול בשעות 7.30-11.30 (בשבת האחרונה בכל חודש בשעות 10.00-13.00). הכניסה חופשית!
לשם תיאום הביקור, נא להתקשר מראש לטלפון 06-548974, בשעות 7.30-11.30. בהזדמנות ביקור במוזיאון הרפת אפשר לבקר גם במוזיאון לראשית ההתיישבות, הנמצא בקרבת מקום.

חנוכת מוזיאון הרפת ביפעת. ביום חמים, יום ג' 19.5.87 אחה"צ, נחנך בטקס חגיגי מוזיאון הרפת שהוקם ביוזמת ה.מ.ב. בקיבוץ יפעת. הקהל הרב שהוזמן אישית ליטול חלק באירוע הופיע בהמוניו. כפי שאפשר היה לצפות, הטקס שימש הזדמנות מצויינת למפגש ותיקי הענף שעמנו עם הממשיכים ברפת, באירגונים ובמוסדות של הענף. הטקס נוהל על ידי שלמה דורי, שהביא אל הבמה מקצת דברי ותיקים – הופעתו של סורקין בגזירת הסרט ובסיפור מעשיות קדם של הענף היתה מרשימה; מנחם צנטנר חיבר שיר לכבוד חנוכת "היכל שלמה" כפי שמצא להתבטא בבדיחות הדעת – ושילב

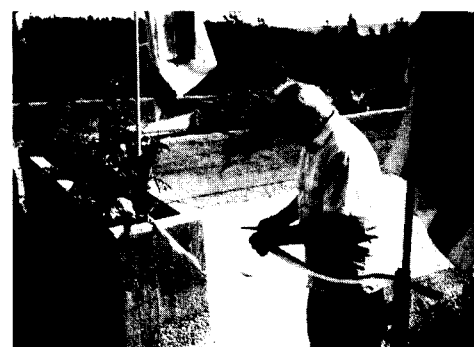
בראשית היה תוהו ובוהו ושטחי מרעה.
הפרה הבלדית דמתה לגדי ולטלה
המרעה היה דל וגדל לאט
חלב הפרות לא הניבו כמעט
חיפשנו השבחה וטיפוח
ניסינו מכל כיווני הרוח
מדמשק, מצידון, מבירות, מבשן
הבאנו פרות ופרים לכאן
ואחר כך מעבר לים:
מיוגוסלביה, מגרנסי, אוסטרפריזלנד, אמסטרדם.
דירתכליתי ואפילו תלת
ופה בישלנו הכל לסלט
עד שאמרנו: אין חסטיז!
TAKE IT EASY

היה היה זמן
ועגלות ועגלים נולדו מעצמם
בלי עזרת מזריע ודחיפות ידים
מזמן, מזמן ובינתיים
קמו כאלה "און" ו"שרות" לתפארת
והפרות לא יודעות איך זה אחרת
בלי מאמץ בלי יגע
מספקים אותן בין רגע
והן אינן מודות מורמו, חן-חן
הרי ברור, שמגיע להן.

פעם היה רפתן עסוק רב הזמן
בחליבה בידיים
על כסא חליבה בין אחורי רגליים
נמדד, נשקל כל זליף מהעטין
החלב דלף טיפין-טיפין
כדי חלב של ליטר שלושים
על גבי חמור לנהלל מובילים.

כיום טנקרים של אלפי ליטרים כל אחד
מתמלאים אוטומטית בלי מגע יד
חולבים בשדרות-דג ובקרוסקלים
למיכלים אדירי קיבולת...
עבודה? חלום ממש!
חומר גס, אחוז חלבון, שחת, קש...
לוחצים על כפתור ואחת-שתיים

בהם קטעי זמרה על ידי צוות מקומי. נשמעו הרבה ברכות ומילות עידוד ותודה לרבים שסייעו במלאכת ההקמה של המוזיאון. באי הטקס סיירו בפנים אולם התצוגה והתרשמו מאד מן העריכה הנאה של המוצגים, הצילומים והחומר הגרפי. גם הצד החומרי זכה לתשומת-לב. "תנובה" סיפקה לאירוע גבינות ומשקה חלב, להנאת הנוכחים, וחברי יפעת דאגו לכל עניין של הגשה וסידורים. אכן, זה היה מבצע ראוי להשתתף בו – יש לקוות שציבור בוקרינו ידע להפיק הנאה ותועלת גם יחד מביקור במוזיאון.

הח' סורקין מתכבד בגזירת הסרט

והרי השיר שחובר והוקרא על ידי מנחם צנטנר, מקיבוץ שרד, ומוותיקי הענף בארץ, לרגל חנוכת המוזיאון.

הח' מנחם צנטנר קורא שירו

הנתונים על מרקע לפני העיניים
הסלף מלכיש
מעצמו מסתדר, בלי עזרתו של איש
ובכלל: השגים, שיאים אין קץ
הקומפיוטר מתפוצץ.
ואפילו בפולין, בחסות האו"ם
אנחנו ופרותינו במקסימום.

"היכל שלמה" על תילו עומד
הוא אוגר, מתייק ומתעד
כל הקשור עם בהמות שלנו
כיצד זה היה ועד הלום הגענו
הבקר שלנו בעל ייחוס מבוצר, סופו של דבר
זכאי לכזה משכן מפואר...

מנחם צנטנר, קב' שריד

צ.ח.מ. אפיקים
FULLWOOD

"מערכת אפימלך הופעלה
בקיבוץ צרעה"

זה לא רק שם לציוד חליבה מתקדם ואמין
זה מתן פתרון ייחודי לדרישות
המשתמש הישראלי
זה ליווי תמידי של כל פרה ופרה בעדר
זאת הדרך להעלאת הריווחיות מכל פרה

המשביר המרכזי

דרך השלום 2, תל אביב. המחלקה למערכות משקיות, טל. 03-335131